

BNO

De snelle ontwikkeling van artificiële intelligentie (AI) heeft consequenties voor de hele maatschappij. Voor ontwerpers en bureaus zijn er ook grote uitdagingen.

Om te polsen of en hoe ontwerpers en ontwerp bureaus op dit moment gebruik maken van AI en wat zij als voordelen en nadelen van dit fenomeen zien, hebben we alle BNO leden in juni '23 gevraagd mee te doen aan een enquête over het gebruik van artificiële intelligentie.

De resultaten van deze enquête kunnen gezien worden als een momentopname, want de ontwikkelingen gaan natuurlijk razendsnel en wellicht zijn er in de afgelopen periode alweer nieuwe AI-toepassingen en tools ontwikkeld.

In totaal hebben 146 leden de vragenlijst in gevuld: 62 bureaus (inclusief samenwerkingsverbanden en ontwerpafdelingen) en 84 zelfstandig ontwerpers.

Opvallend is dat er weinig verschil is tussen de antwoorden van zelfstandig werkende ontwerpers en ontwerp bureaus als het gaat om hun mening over de voordelen van AI en de aard van hun zorgen. Wel wordt AI op dit moment vaker ingezet door bureaus. 69% van de bureaus maakt actief gebruik van AI, bij de ZZPers is dat 60%. Ook maken bureaus vaker gebruik van generatieve designsoftware zoals Midjourney.

Uit de antwoorden blijkt dat AI op dit moment nog het meest wordt ingezet voor ondersteunende en tekstuele taken, waarbij met name gebruik wordt gemaakt van ChatGPT.

De BNO biedt een neutraal platform om over de ontwikkelingen te praten, informatie uit te wisselen en samen een standpunt te bepalen dat als input dient voor gesprekken met de politiek op landelijk en Europees niveau. Op dit moment heeft de BNO een AI-dossier met informatie voor ontwerpers en bureaus over de opname van werk in AI-systemen en praktische informatie en richtlijnen over verantwoord gebruik van AI in een ontwerp praktijk.

Aanvullend richten we een taskforce op, bestaande uit zelfstandig ontwerpers en vertegenwoordigers van bureaus, om de ontwikkelingen rond AI te volgen en te kijken op welke manier we de beroepsgemeenschap kunnen ondersteunen en informeren. Een groot aantal respondenten hebben aangegeven mee te willen denken over de invloed van AI op het ontwerp proces en op de daarmee samenhangende verdienmodellen.

1 Respondenten

1.1 Verdeling naar hoofddisciplines

Communicatie (on & offline) en/of grafisch ontwerp	51%
Industrieel en/of productontwerp	15%
Ruimtelijk ontwerp/interieurontwerp/architectuur	14%
Service- en/of experience design	20%
Totaal	100%

1.2 Bedrijfsvorm

Zelfstandig ontwerpers	57%
Ontwerpbureaus en samenwerkingsverbanden	43%
Totaal	100%

2 Gebruik AI

2.1 Maak je gebruik van AI programma's binnen je ontwerppraktijk?

Ja	62%
Nee	38%
	100%

“Op dit moment omarm ik het nog, ook omdat het nog niet heel goed is...”

2.2 Welke programma's gebruik je? (aantal keren genoemd)

ChatGPT	77
Midjourney	40
DALL-E	24
Adobe Sensai	13
Canva	10
Fusion 360	6
AutoCad	5
Framer	3
Andere: Google Cloud Vision, Firefly, Github, Microsoft Copilot, Shutterstock, Bing, Recolor, Vectorworks, Khroma, Stable Diffusion, TTS (tekst naar spraak) tools e.a	33

2.3 Hoe wordt AI ingezet? (meerdere antwoorden mogelijk)

Genereren en controleren teksten (ChatGPT)	45%
Vooronderzoek bij opdrachten	35%
Innovatie en experimenten	31%
Content management en eigen communicatie	20%
Samenstellen moodboards en trendanalyses	17%
Generatief ontwerp	16%
Foutcorrecties en controleren code	10%

Ontwerptimalisatie	9%
Beeldanalyse en beeldherkenning	9%
3D visualisatie	8%
Automatisch code genereren	7,5%
3D modellering	3,5%
A/B testen	1,5%

ChatGPT is veruit het meest gebruikt en niet alleen populair vanwege het genereren, optimaliseren en controleren van teksten voor verschillende doeleinden, maar wordt ook ingezet voor het controleren van code, deskresearch, informatieanalyse, vertalingen(ook voor interne organisatie), publiciteitsplannen en het opdoen van inspiratie/ideeën.

Adobe Sensei wordt genoemd als het gaat om het optimaliseren van drukwerk-afbeeldingen.

Midjourney en Dall-E worden ingezet voor inspiratie, het genereren van gerelateerd beeld en makkelijk alternatieve ideeën op te doen.

Canva wordt vooral gebruikt voor social media templates. TTS voor voice-overs.

“ChatGPT gebruiken we voor het herschrijven van zinnen of het zoeken naar betere woorden. Midjourney voor moodboards en schetsen”.

87% van de respondenten geeft aan dat het ontwerpproces (tot nu toe) min of meer hetzelfde blijft en dat AI vooral nog als ondersteunend hulpmiddel wordt ingezet.

“Visuals en renderings gebeurt al anders en sneller, maar over het geheel moeten we het nog meer begrijpen en integreren”.

3 Bedrijfsvoering en verdienmodellen

3.1 Welke effecten van AI zijn nu al van invloed op je bedrijfsvoering (meerdere antwoorden mogelijk)

Processen worden anders ingericht	33%
Aanpassing functie-eisen om meer AI gerelateerde kennis in huis te halen	20%
Bepaalde functies verdwijnen	17%
Er is een AI specialist ingehuurd (of dat wordt overwogen)	5%

Het meest voorkomende antwoord is dat er minder tekstschrijvers worden ingehuurd en AI helpt in de conceptfase. Maar er is ook een bureau dat al een forse omzet uit AI genereert en eigen AI tools ontwikkelt en in de markt zet.

De meeste respondenten weten nog niet wat er in ‘de nieuwe realiteit’ te verwachten valt. Naast kostenbesparing door snelheid, efficiëntie en bezuinigingen op arbeidskrachten, verwachten sommigen extra inkomsten door uitbreiding van taken (prompt engineering), beter relatiebeheer, kennisdeling als AI-specialist met klanten en het zelf doorontwikkelen van producten.

“Door AI in de zetten voor verdieping en procesverbetering ben je van meerwaarde voor je klanten. Je kan daardoor meer senior tarieven vragen.”

3.2 Op welke functies binnen bureaus worden bezuinigingen verwacht? (meerdere antwoorden mogelijk)

Contentmanagement en copy	57%
Uitwerking (DTP, werktekenen etc)	38%
Development	19%
Ontwerpfuncties	15%
Projectmanagement	14%
Voorlopig geen verschuivingen	31%

3.3 Is AI nu al van invloed op je verdienmodel?

Nu nog niet, maar in de toekomst naar verwachting wel	65%
Ja	14%
Nee	13%
Weet niet	8%
	100%

“Data - being able to collect it, own it, use it to train AI solutions!”

“Je kunt sneller en goedkoper research doen en beeld en tekst ontwikkelen dan bureaus die geen AI gebruiken. Dat voordeeltje zal niet van lange duur zijn als AI gemeengoed wordt. Dan zal het de vraag naar ontwerpwerk nadelig kunnen beïnvloeden.”

Een aantal bureaus denken naast besparingen op copywriting ook te kunnen besparen op illustratie en fotografie. Ook vinden sommigen dat het van belang is meer in te zetten op strategie en specialisatie, omdat AI in de toekomst een grote rol zal krijgen bij uitwerking en implementatie.

4 Kansen en bedreigingen

4.1 Wat zie je als de belangrijkste voordelen van AI binnen je praktijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

Bepaalde taken en processen worden sneller en efficiënter doorlopen	87%
Meer ruimte voor experiment	43%
Positieve invloed op de kwaliteit van een ontwerp	22%
Er is meer te bereiken met minder medewerkers	19%

Kortom: tijdwinst, efficiëntie en kwaliteit worden gezien als positieve effecten.

“AI becomes an integral part of each of our design proces. In each phase new AI related steps are added. Some of them make our processes faster, other might not speed things up but rather create deeper insights for us to work with.”

4.2 Wat zie je als de belangrijkste bedreigingen van AI binnen je praktijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

Issues rond intellectuele eigendom	61%
Klanten zullen minder uitbesteden, dus afname opdrachten	45%
Ethische kwesties	39%
Creativiteit staat onder druk	33%
Klanten betalen minder voor bepaalde diensten	29%
Beveiliging (klant)gegevens	19%

4.3 Waar maak jij binnen je praktijk het meeste zorgen om aangaande AI (meerdere antwoorden mogelijk)

Verlies creativiteit door automatisering	36%
Oneigenlijk gebruik van werk/auteursrechten	28%

Afname werkgelegenheid en krimp orderportefeuille	25%
Bijhouden kennis en vaardigheden AI	19%
Maakt zich geen zorgen	16%
Fraude, inbreuk privacy, geheimhouding	15%
Concurrentie andere aanbieders	15%
Andere zorgen	12%

5 Informatievoorziening en BNO

5.1 Hoe hou jij je zelf en je team AI-savy?

Van de zelfstandig werkende ontwerpers schoolt de meerderheid zichzelf bij door het volgen van onlinecursussen en tutorials op sociale media en Youtube. Ook wordt er tijd vrij gemaakt voor het experimenteren/spelen met de verschillende tools en programma's. Bureaus stimuleren hun medewerkers ook om bovenstaande te doen, maar investeren daarnaast in scholing van personeel middels interne voorlichting, deelname aan trainingen en bezoek aan lezingen.

5.2 Waar schiet je kennis van AI tekort? (meerdere antwoorden mogelijk)

Op alle fronten	46%
Technische aspecten	28%
Juridische en ethische implicaties	26%
Verschillende toepassingsgebieden van AI	21%
De aard van de veranderingen in werkveld en op arbeidsmarkt	15%
Weet niet	13%

5.3 Hoe kan de BNO jou of jouw bedrijf ondersteunen? (meerdere antwoorden mogelijk)

Artikelen over de toepassing en implementatie van AI	54%
Regelmatige updates dossier AI	46%
Training AI in de ontwerppraktijk	46%
Live bijeenkomsten met presentaties over AI	43%
Lobby AI richting overheid en relevante organisaties	20%

6 Opmerkingen

6.1 Een aantal opmerkingen bij de vragenlijst:

“Juridisch is er zeker veel werk nodig denk ik, moeten er duidelijke grenzen worden getrokken. Bij werken met AI wordt de uitkomst gestuurd door de ontwikkelaars die de basis hebben gelegd, de community die het (op)gevoed heeft, de directe opdracht die je de AI hebt gegeven en wat je met de uitkomsten doet (gebruik je dit 1-op-1 zonder bewerking bijvoorbeeld? Ben jij dan wel de auteur?) en zoveel meer factoren. Geen idee hoe ik mij als ontwerper daartoe (juridisch) moet verhouden.

Creatief gezien mogen we juist optimistisch zijn denk ik en stelt dit ons in staat nieuwe lagen van perceptie aan te boren, een nieuwe (beeld)taal te ontwikkelen. Wel denk ik dat we AI niet moeten zien als iets magisch maar ons heel bewust moeten zijn van het mechaniek erachter. Het is (vooralsnog) een weergave van door ons mensen geproduceerde inzichten en creatieve oplossingen die als ‘patroon’ zijn geanalyseerd. Dat AI waardevolle patronen versterkt wil niet zeggen dat wij niet meer nodig zijn. Het is eerder een springplank voor menselijke creativiteit.”

“Ik vind het spannend en bedreigend. Werk veel voor het MKB en die hebben vaak niet zoveel respect voor het ontwerpwerk. Als ze het op een andere manier goedkoper kunnen krijgen, dan doen ze dat. Kwaliteit en originaliteit is toch niet het belangrijkste.”

“Ik zie AI als een stagiaire. Een stagiaire die je duidelijke instructies moet geven.”

“We zullen, juist in deze tijd, goed moeten waken over de impact van AI: Alle modellen zijn zeer vooringenomen en bevorderen kwalijke stereotypes: Tenzij je het model tegenpraat. De default van het model is niet neutraal.”

“Ik zie ai absoluut niet als de vervanger voor creativiteit. Juist creativiteit is wat ons menselijk maakt, dat kan en mag je niet vervangen door 'een computer'. Dat taken en werkzaamheden soms in de loop van de tijd worden overgenomen door machines/ makkelijkere toepassingen is m.i. gewoon zoals de geschiedenis altijd al heeft gelopen.”

“Focus op hoe het te omarmen en er beter van te worden in plaats van het 'tegen te gaan'.”

“Ik zie de toekomst heel somber in als het gaat om het menselijke aspect van het ontwerp vak. Ik denk dat we heel erg onderschatten wat er allemaal gaat veranderen de komende jaren.”

“De echte kosten van AI (energie, menskracht, lagelonenlanden, levenscyclus hardware).”

“Ik denk dat we voor ogen moeten houden dat dit een fase is waarin AI en de toepassingen zich snel ontwikkelen. Er is geen vast standpunt en er is ook niet een vaste uitkomst. Stellingname over pro's and con's zijn afhankelijk van voortschrijdend inzicht en beperkt houdbaar.”

6.2 Over de rol van de BNO

“Ik denk dat BNO een kansrijke rol kan spelen in het goed reguleren van AI systemen, vooral dat deze transparant en navolgbaar worden opgezet zodat ethische vraagstukken zowel over trainingsmodellen en alle biases en intellectueel eigendomsvraagstukken eerlijk en volledig beantwoord kunnen worden!”

“AI en social design; een focus programma.”

“Het zou fijn zijn als de BNO zich in het onderzoek ook kan richten op de mogelijkheden van AI. Hoe kunnen wij in onze onderneming de voedende en controlerende factor zijn en hoe kunnen we hier vergoedingen voor krijgen.”

“Het gaat zo fucking snel, dus wat je ook doet, zorg dat je die snelheid meeneemt in je plannen. Dus bijvoorbeeld niet een lezing drie maanden van tevoren plannen.”